

Sorumluluk "bireyin uyum sağlaması, üzerine düşen görevleri yerine getirmesi ve kendisine ait bir olayın başkaları üzerindeki etkilerinin sonuçlarını üstlenmesi" olarak tanımlanmaktadır. Çocuğun sorumluluk alması duygusal sosyal, zihinsel ve bedensel gelişimi açısından önemlidir. Sorumluluklar aslında yetişkinliğe hazırlıktır. Nitekim yetişkin rolünün tanımlarından birisi, sorumluluk almak ve aldığı sorumlulukları yerine getirmektir. Çocuklarının bağımsız yaşam becerileri kazanıp kendi ayakları üzerinde durması bütün anne babaların arzusudur.

Sorumluluk eğitiminin temelinde çocuğa kendini kontrol edebilme becerisini geliştirmesine ve çevresine uyum sağlamasına yönelik olan disiplin yatmaktadır.

Sorumluluk verirken dikkat edilmesi gereken noktalar;

- ❖ Sorumluluk verirken çocuğun yaşına, bulunduğu gelişim dönemine uygun sorumluluklar vermek gerekir. Çocuğun yerine getiremeyeceği sorumluluklar vermek kadar, çocuğun çok kolay yapacağı ve bulunduğu gelişim düzeyine oranla çok kolay olan sorumluluklar vermek gelişimi olumsuz etkileyebilir.
- ❖ Sorumluluk verirken olanak buldukça seçim yapmasına fırsat vermek gerekir.
- ❖ Emredici olmamaya ve uygun sosyal sözcükleri kullanmaya dikkat etmek gerekir.
- ❖ Uzun ve anlaşılmaz cümleler kurmamaya ve çocuğun gelişim düzeyine uygun yönergeler vermeye özen göstermek gerekir.
- ❖ Çocuğun sorumluluk almak istediği durumları iyi değerlendirip hevesini kırmadan sorumluluğu yerine getirmesine yardımcı olmak gerekir.
- ❖ Çocuğun üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirebilmesi için cesaretlendirmek gerekir.

- ❖ Sorumlu şekilde davrandığı durumlarda desteklemek ve ödüllendirmek gerekir.
- ❖ Çocuğun yaşıyla doğru orantılı olarak sorumlulukları arttırılmalıdır.

Aşağıda, çocukların gelişim dönemlerine uygun olarak alabilecekleri sorumluluklar, yaşlara göre sınıflandırılmıştır.

2 - 4 yaş

- Sofrada tek başına yemeğini yemek,
- Tek başına uyumak,
- El-yüz temizliğini yapabilmek,
- Dişlerini fırçalamak,
- Yardımla giyinmek ve soyunmak,
- Kirli kıyafetlerini sepete atmak,
- Kıyafet seçimi, hazırlanacak yemek, gezmeye gidilecek yer gibi konularda karar sürecine katılmak,
- Oyun oynarken nerede olacağını anne babasına söylemek,
- Oyuncaklarını toplamak,
- Oyuncaklarını korumak,
- Kitap dergi ve gazeteleri yerine kaldırmak,
- Anne babaların basit getir götür işlerini yapmak,
- TV, radyo gibi basit elektronik eşyaları açıp kapamak,
- Alışveriş dönüşü malzemelerin yerleştirilmesine yardımcı olmak,
- Alçak raflara hafif ve kırılmayacak malzemeleri yerleştirmek,
- Yemek masasına peçete ve kırılmayacak malzemeleri koymak,
- Çöprü dışarı çıkarmak,
- Varsa evdeki hayvanları beslemek,
- Varsa arabayı yıkamaya yardım etmek,

5 - yaş

- Eşyalarına iyi bakmak,
- Temiz kıyafetlerini çekmeceye yada dolaba yerleştirmek,
- Üzerinden çıkardığı kıyafetleri katlayabilmek ve dolabına kaldırmak,
- Telefona gerektiği şekilde cevap vermek,

- Saçlarını taramak,
- Yemeğini yedikten sonra tabağını kaldırmak,
- Basit yiyeceklerin hazırlanmasına yardım etmek,
- Oyuncaklarını toplamak,

6 - yaş

- Tek başına giyinip soyunmak,
- Sofranın hazırlanmasına ve toplanmasına yardım etmek,
- Yanlışlıkla döktüklerini toplamak,
- Evin toplanmasına yardım etmek,
- Çiçekleri sulamak,
- Sebzeleri yıkamak,
- Kendi ayakkabılarını bağlamak,
- Kendi ayakkabılarının temizliğini yapmak,
- Evden çıkarken muslukları ve ışıkları kontrol etmek, açıksa kapatmak,

7 - yaş

- Çantasını hazırlamak,
- Ödevlerini yapmak,
- Kitaplarını korumak,
- Televizyon izleme saatine uymak,
- Harçlığını bağımsızca kullanmak,
- Alışverişe yardım etmek,
- Alışveriş malzemelerinin taşınmasına yardım etmek,
- Hava durumuna ve gidilecek yere uygun olarak giyeceklerini seçmek,
- Balkon kapının önünü vb. yerleri sulamak ve süpürmek,
- Gerekli durumlarda evdeki telefonu kullanmak,
- Kim olduğunu sorarak sokak kapısını açmak,

8 - yaş

- Sabahları çalar saatiyle kendi başına kalkmak,
- Hatırlatmadan özbakımını yapmak,
- Yardım almadan banyo yapmak,

- Yardım almadan kurulanmak,
- Odasını toplamak,
- Odasını, dolabını, yatağını ve çalışma masasını düzenli tutmak,
- Okuldan gelen mesajları anne babasına iletmek,
- Dersleriyle ilgili sorumlulukları almak, kimseye söylemeden derslerini düzenli bir şekilde yapmak,
- Kendi kıyafet alışverişinde anne babasına yardımcı olmak,

9 - yaş

- İlgilerini belirleyip zamanını planlamak ve günlük programlar yapabilmek,
- Ev dışı yakın yerlere gidip gelmek,
- Evdeki bazı tamir işlerine yardımcı olmak,
- Kendinden küçük kardeşinin yıkanmasına, yardımcı olmak,
- Kendinden küçük kardeşinin beslenmesine yardımcı olmak,
- Arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurmak,
- Alışveriş yapmak,

10- yaş

- Kendi yatak çarşaflarını değiştirmek,
- Listedeki malzemeleri çarşıdan almak,
- Kendi randevularını takip etmek (diş hekimi, spor antrenmanı veya dil kursu),
- Okumak istediği kitapları almak,
- Basit yaralanmalarla başa çıkmak,
- Arkadaşlarını evde ağırlamak,
- Doğum günleri ve özel günleri planlamak ve kutlamak,
- Kimse söylemeden belli görevleri yerine getirmek,
- Komşulara yardımcı olmak,

11 - 17 yaş

- Kendi hakkını savunmak,
- Başkalarının hakkına saygı duymak,
- Başkalarının eşyalarına saygı göstermek,
- Evde yardım gerektiren işler olduğunda kendi isteğiyle yardım önerisinde bulunabilmek,
- Çamaşır, bulaşık makinesi vb. çalıştırmak,
- Makineden çıkan çamaşırları askılığa asmak,
- Makineden çıkan bulaşıkları boyunun yettiği raflara kaldırmak,
- Eve dönüş saatlerine uymak,
- Anne babası meşgul olduğunda kardeşiyle ilgilenmek,
- Kardeşinin giyinmesine ve yatmasına yardımcı olmak,
- Anne babaya evdeki tamir işlerinde yardımcı olmak,
- Evde tek başına kalmak,
- Varsa arabayı tek başına yıkamak,
- Kendi başına ulaşım araçlarına binmek,
- Toplu yerlerde gerektiği gibi davranmak,
- Bazı gruplara katılmak (izci yada gençlik grupları),
- Bağımsız olarak kendi ödev programını yürütmek,
- Para biriktirip uzun vadede almak istediklerini planlamak.

Kaynaklar:

- Civelek, B. (2006). Çocuklarda sorumluluk bilinci kazandırmak, Çoluk Çocuk Dergisi, 03, 20-22.
- Mackenzie, R. J. (2004). Çocuğunuza sınır koyma, Ankara: HYB Yayıncılık.
- Öncü, E.Ç. (2002). Erken çocukluk döneminde sorumluluk eğitimi, Çoluk Çocuk Dergisi, 21, 14-17.
- Semerci, B. (2006). Birlikte büyütelim Çocuk Ruh Sağlığı, İstanbul: Alfa Basın Yayın Dağıtım.

ÇOCUK

VE

SORUMLULUK